

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาเยาวชนและประชาชนให้เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ มีสุขภาพและพละทานามัยที่สมบูรณ์ เคารพยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความรู้ ทักษะ ในการประกอบอาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดี รู้จักสงวนรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประพฤติและปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา เห็นคุณค่าและร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ทางศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ อย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2535)

ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2534 กระทรวงศึกษาธิการมีส่วนราชการในสังกัด ดังนี้ สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี สำนักงานปลัดกระทรวง กรมการฝึกหัดครู กรมศาสนา กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมพลศึกษา กรมวิชาการ กรมศิลปากร กรมสามัญศึกษา กรมอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 กระทรวงศึกษาธิการมีส่วนราชการที่ต่องปฏิบัติทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทั้งนี้ มีเพียงสำนักงานปลัดกระทรวงเพียงส่วนราชการเดียวที่ได้แบ่งให้มีส่วนราชการบริหารส่วนภูมิภาค ได้แก่ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดและสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2535)

สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ
สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2535 ดังนี้

1. ประสานและจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของ
อำเภอ และแผนปฏิบัติการ รวมทั้งจัดลำดับความสำคัญของแผนงานโครงการ การตั้งและ
จัดสรรงบประมาณประจำปี ให้สอดคล้องกับแผนแม่บทของกระทรวงและแผนจังหวัด ตลอดจน
จนทักกัน เฝ้าระวัง ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ ของหน่วย
งานสังกัดกระทรวงภายในอำเภอ และเป็นหน่วยข้อมูลทางการศึกษา การศาสนา และ
การวัฒนธรรมในอำเภอ

2. ประสานและส่งเสริมการดำเนินงานด้านการศึกษา การศาสนา และการ
วัฒนธรรม รวมทั้งส่งเสริมและควบคุมมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานทั้งในและ
นอกสังกัดกระทรวงภายในอำเภอ

3. ปฏิบัติราชการตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การศาสนา
และการวัฒนธรรม ซึ่งกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอ หรือศึกษาธิการอำเภอ
หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

4. ปฏิบัติราชการของกระทรวง ซึ่งมีได้กำหนดเป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน
ใดในอำเภอโดยเฉพาะ

5. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
หรือที่ได้รับมอบหมาย

จากอำนาจหน้าที่ตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว สำนักงานศึกษาธิการอำเภอจึงมี
อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องปฏิบัติงานเกี่ยวกับการศึกษา การศาสนา และการ
วัฒนธรรม ซึ่งเป็นงานในหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการใน 3 ฐานะ คือ ในฐานะผู้แทน
ของกระทรวงศึกษาธิการปฏิบัติหน้าที่ทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมใน
อำเภอ ในฐานะผู้แทนของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการในอำเภอ ในฐานะผู้แทนของ
กรมต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและครุสภาอำเภอ นอกจากนี้ ตามมติที่ประชุม
อธิบดี ครั้งที่ 13/2526 เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2526 และครั้งที่ 5/2527 เมื่อวันที่ 29

กุมภาพันธ์ 2527 กำหนดให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดและสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะศูนย์ 3 ศูนย์ คือ ศูนย์ข้อมูลสถิติและวางแผน ศูนย์บริการและประสานงาน ศูนย์ติดตามและประเมินผล (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2533) โดยจัดแบ่งงานภายในสำนักงานศึกษาธิการอำเภอตามลักษณะปริมาณงานในความรับผิดชอบ เป็น 3 งาน คือ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2533)

1. งานบริหารทั่วไป
2. งานแผนงานและพัฒนาชนบท
3. งานส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ซึ่งการบริหารงานในระดับอำเภอ นั้น ศึกษาธิการอำเภอเป็นหัวหน้าส่วนราชการ ในสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ จึงต้องปฏิบัติงานทุกงานให้ดำเนินไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ ดังที่ ประจวบ คาญูรัตน์ (2525) กล่าวว่า สำนักงานศึกษาธิการอำเภอเป็นศูนย์ให้บริการ แก่กรมต่าง ๆ ที่รับผิดชอบงานการจัดการศึกษาเฉพาะอย่างไป ไม่ว่ากรมใดจะมีอุปสรรค ปัญหาประการใดที่อำนาจหน้าที่ของกรมไม่สามารถจะแก้ไขได้ อุปสรรคและปัญหานั้นก็ต้อง กลายมาเป็นปัญหาของการปฏิบัติงานในหน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษาธิการอำเภอ ซึ่ง สอดคล้องกับ กองพันธ์ พลแสน (2526) ที่กล่าวว่า ข้อเท็จจริงที่ประจักษ์อยู่ในขณะนี้ก็คือ งานบางอย่างกรมที่รับผิดชอบมีผู้แทนของกรมปฏิบัติอยู่ในส่วนภูมิภาคแต่บางกรมไม่มี กรมใด ไม่มีผู้แทนของกรมปฏิบัติงานในส่วนภูมิภาค ศึกษาธิการอำเภอก็ต้องเป็นผู้แทนของกรมที่รับ รับผิดชอบงานของกรมนั้น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายในเขตอำเภอ กรมใดมีผู้แทนอยู่แล้ว ศึกษา ธิการอำเภอก็มีหน้าที่ประสานงานและให้บริการแก่ผู้แทนนั้น ๆ ได้ปฏิบัติงานเฉพาะอย่าง ที่ ได้รับมอบหมายให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

ทั้งนี้ ในการบริหารงาน ผู้บริหารจำเป็นต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และ ทักษะในการบริหารงาน เป็นอย่างดี จึงจะทำให้การปฏิบัติงานของหน่วยงานประสบผลสำเร็จ ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ กิติมา ปริติติลล (2529) กล่าวว่า การปฏิบัติงาน ใด ๆ หากคาดหวังจะให้ผลการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลแล้ว จำเป็นที่ผู้ ปฏิบัติงานนั้นจะต้องมีความชำนาญอย่างดีในสิ่งที่ตนปฏิบัติ นั่นก็คือ มีทักษะในการปฏิบัติงาน

ในหน้าที่ของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ พันธ ัฒนาคุณิร (2524) ที่กล่าวว่า นอกจากจะ คำนึงถึงวิธีการที่เหมาะสมและแผนเขียนในการทำงานเพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่ต้องการ แล้ว ผู้บริหารยังจำเป็นต้องสร้างทักษะต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น เพื่อช่วยให้การทำงานเป็นไป อย่างราบรื่น

ดังนั้น ศึกษานิการอำเภอจะสามารถปฏิบัติงานให้ครบถ้วนตามภารกิจที่ได้รับมอบ หมายได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด จึงขึ้นอยู่กับทักษะความสามารถในการบริหารงานของ ศึกษานิการอำเภอ ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว การศึกษาด้านทักษะในการบริหาร งานของศึกษานิการอำเภอจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจยิ่ง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของ เจ้าหน้าที่บริหารการศึกษาระดับจังหวัดและอำเภอ เกี่ยวกับทักษะการบริหารงานของศึกษา นิการอำเภอ เพื่อหาผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการเพิ่มพูนทักษะ การบริหารงานของศึกษานิการอำเภอต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บริหารการศึกษาระดับจังหวัดและ อำเภอเกี่ยวกับทักษะการบริหารงานของศึกษานิการอำเภอในประเทศไทย
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บริหารการศึกษาระดับจังหวัด และอำเภอเกี่ยวกับทักษะการบริหารงานของศึกษานิการอำเภอในประเทศไทย

สมมติฐานของการวิจัย

ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บริหารการศึกษาระดับจังหวัดและอำเภอเกี่ยวกับทักษะ การบริหารงานของศึกษานิการอำเภอในประเทศไทยแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บริหารการศึกษาระดับจังหวัด และอำเภอเกี่ยวกับทักษะการบริหารงานของศึกษานิการอำเภอในประเทศไทย

2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บริหารการศึกษาระดับจังหวัดและอำเภอเกี่ยวกับทักษะการบริหารงานของศึกษาธิการอำเภอในประเทศไทย

3. ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบความคิดในการวิจัยเกี่ยวกับทักษะการบริหารงาน โดยอาศัยแนวความคิดเกี่ยวกับทักษะการบริหารงาน 8 ทักษะ ของ Mintzberg (1973) คือ

1. ทักษะการขบวนการกลุ่ม
2. ทักษะความเป็นผู้นำ
3. ทักษะการแก้ไขความขัดแย้ง
4. ทักษะการจัดการข้อมูลข่าวสาร
5. ทักษะการตัดสินใจ
6. ทักษะการแสวงหาและใช้ทรัพยากร
7. ทักษะการเป็นผู้ริเริ่ม
8. ทักษะความเข้าใจบทบาทหน้าที่

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ผลของการวิจัยจะเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ในการพัฒนาทักษะการบริหารงานของศึกษาธิการอำเภอ
2. ผลของการวิจัยจะเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของศึกษาธิการอำเภอในการพัฒนาทักษะการบริหารงานของตนเอง

คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย

1. เจ้าหน้าที่บริหารการศึกษาระดับจังหวัด หมายถึง ศึกษาธิการจังหวัด และผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัด

2. ศึกษาธิการจังหวัด หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดทุกจังหวัด
3. ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัด หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัดทุกคนทุกจังหวัด
4. เจ้าหน้าที่บริหารการศึกษาระดับอำเภอ หมายถึง ศึกษาธิการอำเภอ
5. ศึกษาธิการอำเภอ หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าสำนักงานศึกษาธิการอำเภอและสำนักงานศึกษาธิการกิ่งอำเภอทุกอำเภอและทุกกิ่งอำเภอ
6. ทักษะการบริหารงาน หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงาน ได้อย่างชำนาญ คล่องแคล่ว ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานตามภาระหน้าที่ของศึกษาธิการอำเภอบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยทักษะกระบวนการกลุ่ม ความเป็นผู้นำ การแก้ไขความขัดแย้ง การจัดการข้อมูลข่าวสาร การตัดสินใจ การแสวงหาและใช้ทรัพยากร การเป็นผู้ริเริ่ม และความเข้าใจบทบาทหน้าที่
7. ทักษะกระบวนการกลุ่ม หมายถึง ความสามารถในการสร้างและรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์ที่สมภาคกันระหว่างบุคคล และระหว่างกลุ่ม
8. ทักษะความเป็นผู้นำ หมายถึง ความสามารถในการนำผู้ใต้บังคับบัญชา โดยการใช้อำนาจหน้าที่ การใช้อิทธิพล และความเชื่อถือ
9. ทักษะการแก้ไขความขัดแย้ง หมายถึง ความสามารถในการแก้ไขความขัดแย้ง ขจัดการกระทบกระทั่ง และสามารถทำงานได้ภายใต้สถานการณ์ที่มีความกดดัน
10. ทักษะการจัดการข้อมูลข่าวสาร หมายถึง ความสามารถในการจัดระบบงาน ข้อมูลข่าวสาร รวบรวมและจำแนก กลั่นกรอง เพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง พสมกลมกลืน สามารถเผยแพร่ข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ
11. ทักษะการตัดสินใจ หมายถึง ความสามารถในการวินิจฉัยสั่งการได้ ภายใต้สถานการณ์ที่กำกวม โดยการพิจารณาตรวจสอบประเมินผล และตัดสินใจเลือกทางเลือกจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏได้อย่างถูกต้อง

12. ทักษะการแสวงหาและใช้ทรัพยากร หมายถึง ความสามารถในการแสวงหาทรัพยากร โดยใช้โอกาสและทรัพยากรที่มีอยู่ในและนอกหน่วยงานต่าง ๆ อย่างเหมาะสมก่อนให้เกิดประโยชน์สูงสุด

13. ทักษะการเป็นผู้ริเริ่ม หมายถึง ความสามารถในการเผชิญกับการเสี่ยงและการนำวิธีการที่เหมาะสมมาดำเนินการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

14. ทักษะความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ หมายถึง ความสามารถที่จะเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้บริหาร ington บทบาทหน้าที่ของตนเอง และบทบาทหน้าที่ที่มีต่อหน่วยงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรประกอบด้วย

1.1.1 เจ้าหน้าที่บริหารการศึกษาระดับจังหวัด จำนวน 216 คน

ได้แก่

- ศึกษาธิการจังหวัดทุกจังหวัด จำนวน 72 คน

- ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัดทุกจังหวัด จำนวน 144 คน

1.1.2 เจ้าหน้าที่บริหารการศึกษาระดับอำเภอ จำนวน 777 คน

ได้แก่

- ศึกษาธิการอำเภอทุกอำเภอ จำนวน 777 คน

รวมประชากรทั้งสิ้น 993 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสุ่มของ Krejcie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.2.1 เจ้าหน้าที่บริหารการศึกษาระดับจังหวัด ได้แก่ ศึกษาธิการจังหวัด และ ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัด จำนวน 140 คน คำนวณหาสัดส่วนระหว่างประชากร : กลุ่มตัวอย่าง (216 : 140) ได้ 1.54 : 1 ใช้สัดส่วนที่ได้หาขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเขตการศึกษา จึงเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

1.2.2 เจ้าหน้าที่บริหารการศึกษาระดับอำเภอ ได้แก่ ศึกษาธิการอำเภอ จำนวน 260 คน คำนวณหาสัดส่วนระหว่าง ประชากร : กลุ่มตัวอย่าง (777 : 260) ได้ 2.99 : 1 ใช้สัดส่วนที่ได้หาขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเขตการศึกษา จึงเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามกรอบความคิดเกี่ยวกับทักษะการบริหารงาน 8 ทักษะ ของ Mintzberg (1973) โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารงานของศึกษาธิการอำเภอ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ค่า คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

2.2 การสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามตามกรอบความคิดที่กำหนด นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจ แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการส่งและรับทางไปรษณีย์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หาข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSSX คำนวณค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้วิธีหาค่าร้อยละ

4.2 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารงานของศึกษานิเทศก์ วิเคราะห์โดยใช้วิธีหาค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 การตรวจสอบสมมติฐาน เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็น วิเคราะห์โดยใช้ค่าที (t - test)

ลำดับชั้นในการเสนอผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ลำดับชั้นตอนในการนำเสนอโดยแบ่งเป็น 5 บท ดังนี้
บทที่ 1 บทนำ

กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 2 วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กล่าวถึง การบริหารงานของศึกษานิเทศก์ แนวคิดเกี่ยวกับทักษะในการบริหารงาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะในการบริหารงาน

บทที่ 3 วิธีดำเนินการ

กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

รายการอ้างอิง แสดงรายชื่อหนังสือ และเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการวิจัย

ภาคผนวก ประกอบด้วย หนังสือขอความร่วมมือ แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย